

Grzegorz Maroń*

**UCHWAŁY PROBLEMOWE
ORGANÓW STANOWIĄCYCH
JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W SPRAWACH ETYKI SEKSUALNEJ**

**PROBLEM RESOLUTIONS OF THE GOVERNING BODIES
OF LOCAL GOVERNMENT ON THE QUESTION
OF SEXUAL ETHICS**

Abstract

The paper deals with the legislative activity of local government bodies in relation to so-called “problem resolutions”. The scope of the article covered over 50 resolutions on sexual ethics issues. Problem resolutions of municipal (county, regional) councils are sequentially discussed in the following sub-sections: gender ideology, public expression of the views of the LGBT movement, legalization of same-sex unions, pornography and prostitution. According to the author, the best form of control of the given resolutions is social control carried out by the residents of local communities within the framework of the electoral mechanism. Subjecting such resolutions to substantive review by the administrative courts would result in the judiciary’s entanglement in axiological, philosophical, historical and political disputes. Recognisable shortcomings in the functioning of the title institution should not obscure the importance of problem resolutions as a form of local government expression.

Kew words: problem resolution, local government, sexual ethics, gender, homosexuality, prostitution, pornography.

**1. „Uchwała problemowa” jako kategoria uchwał organów
samorządu terytorialnego**

W pojęciu „uchwała” organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego zawierają się różnej natury akty samorządowych organów kolegialnych. Ich cechą wspólną jest to, że stanowią formę wyrażenia woli lub opinii przez radę gminy (radę powiatu, sejmik województwa)

* Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów, e-mail: grzegorzmaron@op.pl

w drodze aktu głosowania. Wśród uchwał wyróżnić można akty prawa miejscowego, czyli akty normatywne o charakterze generalno-abstrakcyjnym (np. uchwała rady gminy ustanawiająca miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego), akty prawa wewnętrznie obowiązującego (np. uchwała rady gminy w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), uchwały intencyjne (np. uchwała rady gminy w sprawie wyrażenia woli likwidacji szkoły), akty indywidualne (np. uchwała rady gminy w sprawie przyznania honorowego obywatelstwa gminy) (Dobkowski 2010: 57–68).

Szczególną podkategorią uchwał są tzw. uchwały okolicznościowe i uchwały problemowe. Oba terminy co do zasady nie są znane nauce prawa administracyjnego ani też nie występują w orzecznictwie sądów administracyjnych. Określenia te używane są natomiast w prawniczej literaturze w odniesieniu do jednego z typów uchwał Sejmu i Senatu RP (Maroń 2014a; Maroń 2014b). Tożsamość funkcjonalna oraz identyczność statusu „prawnego” uchwał parlamentarnych i poniżej omawianych aktów organów samorządu terytorialnego uprawnia do zapożyczenia wskazanych terminów do typologizacji uchwał występujących w praktyce uchwałodawczej rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich.

Uchwały okolicznościowe służą do solennego i symbolicznego upamiętnienia zasłużonych dla państwa lub regionu osób albo uczczenia ważnych w dziejach narodu lub społeczności lokalnej wydarzeń historycznych. Jako przykład takiej uchwały można wskazać Uchwałę nr IV/25/03 Rady Miejskiej w Skale z dnia 25 stycznia 2003 r. w sprawie upamiętnienia 140. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego.

Celem uchwał problemowych jest z kolei zakomunikowanie stanowiska organu kolegialnego w poszczególnych sprawach, zarówno związanych z bieżącą działalnością tego organu, jak i ogólnospołecznych i stanowiących przedmiot szerszego dyskursu publicznego. W tej formie radni zwykle zwracają się do konkretnych organów władzy publicznej lub innych podmiotów, ewentualnie całej wspólnoty samorządowej o podjęcie stosownych działań we wskazanym przez radę (sejmik) kierunku, np. Uchwała nr XXXIV/212/06 Rady Gminy Dywity z dnia 28 lutego 2006 r. w sprawie stanowiska dotyczącego budowy obwodnicy Olsztyna. Zdarza się, że uchwała problemowa pozbawiona jest adresata oraz *expressis verbis* nie formułuje żadnych wzorców zachowania, a jej rola sprowadza się do publicznego promulgowania poglądów rady odnośnie do partykularnego zdarzenia, zjawiska, problemu czy zagrożenia, np. Stanowisko Rady Powiatu w Lublinie z dnia 26 października 2011 r. w sprawie Krzyża umieszczonego w Sali Sejmowej.

Część uchwał problemowych przyjmuje formalnie – w sensie użytej do ich określenia nazwy – postać apeli, rezolucji, oświadczeń czy stano-

wisk. Inne są uchwałami nominalnie, tzn. termin „uchwała” występuje w ich tytule. Można odpowiednio mówić o uchwałach *sensu largo* i uchwałach *sensu stricto*.

Uchwała problemowa, podobnie jak i okolicznościowa, jest niewładczą formą działania organów samorządu terytorialnego. W przeciwieństwie do innych kategorii uchwał nie zalicza się jej do aktów normatywnych ani powszechnie, ani wewnętrznie obowiązujących. Nie formułuje bowiem wiążących norm generalno-abstrakcyjnych. Zawarte w niej postulaty nie są w stosunku do nikogo, także organu wykonawczego gminy (powiatu, województwa), źródłem jakichkolwiek obowiązków prawnych. Uchwała problemowa nie stanowi też klasycznie rozumianego aktu stosowania prawa rozumianego jako decyzja indywidualno-konkretna.

Nie posiadając mocy prawnej, nie podlega ogłoszeniu we właściwym miejscowo wojewódzkim dzienniku urzędowym. Głównym źródłem informacji o uchwałach tego typu są zwykle strony internetowe BIP poszczególnych jednostek samorządowych, ilekroć dana gmina (powiat, województwo) w ogóle niniejsze uchwały na tej platformie zamieszcza. Ten stan rzeczy sprawia, iż zidentyfikowanie i dotarcie do uchwał problemowych objętych zakresem niniejszego opracowania jest wysoce utrudnione. Tłumaczy to operowanie poniżej przez autora przy wymienianiu liczby poszczególnych kategorii uchwał terminem „co najmniej”.

Sądy administracyjne przyjmują, choć niejednolicie, dopuszczalność podejmowania przez organy samorządu terytorialnego uchwał problemowych wyrażających niewiążące stanowisko tych organów w określonej sprawie, aczkolwiek – jak zaznaczono – sądy nie operują samym terminem „uchwała problemowa” (I SA/Po 835/06; I SA/Wa 357/08). Uchwały tego typu nie są w ogóle uchwałami w sensie materialnoprawnym w sprawach z zakresu administracji publicznej (II SA/Kr 1301/06). Stanowią one nie tyle wiążące oświadczenie woli, co jedynie „pogląd w sprawie” (II SA/Łd 765/05). Część sądów administracyjnych odrzuca jednak – w ocenie autora błędnie – możliwość podejmowania przez rady gmin, rady powiatów i sejmiki wojewódzkie uchwał *sensu largo* (I SA/Sz 452/13). Tymczasem „kwestionowanie legalności podejmowania przez organy samorządowe apeli, rezolucji, oświadczeń itp. w formie innej niż uchwała nie jest zasadne, nie ma bowiem w polskim prawie samorządowym przepisu, w myśl którego uchwała miałaby być jedyną formą działania samorządowych organów stanowiących” (Szewc 1999: 51).

Jako podstawę prawną uchwał problemowych – uchwał *sensu stricto* – wymienia się najczęściej art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (dalej jako: u.s.g.), art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym lub art. 18 pkt 20 ustawy

z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. Natomiast w apelach, rezolucjach, oświadczeniach czy stanowiskach zwykle w ogóle nie jest podawana podstawa prawna, ewentualnie stanowi ją przepis statutu gminy (powiatu, województwa).

NSA stoi na stanowisku, że art. 18 ust. 1 u.s.g. w drodze wyjątku może być podstawą do podjęcia przez radę gminy uchwały, np. gdy „sprawa dotyczy materii niemającej charakteru normatywnego, czyli gdy uchwała zawiera ogólną inicjatywę lub intencję” (II OSK 1476/10) lub odnosi się do „działań niewładczych np. o charakterze programowym, intencyjnym, pozostających w granicach zadań gminy przewidzianych w przepisach prawa” (II OSK 269/11). W ocenie tego sądu legitymacją dla aktywności nieimperatywnej mogą być przepisy ogólnokompetencyjne (II OSK 287/06).

Do uchwał problemowych nie znajduje w pełni zastosowania art. 14 u.s.g., tym samym dopuszczalne jest ich przyjęcie np. przez akklamację bez technicznego głosowania (Augustyniak 2012; II SA/OI 608/14).

Legalność uchwał problemowych zasadniczo nie podlega kontroli sądów administracyjnych. Uchwały te nie stanowią bowiem ani aktów prawa miejscowego – jak wyżej zaznaczono – ani innych aktów podejmowanych w sprawach z zakresu administracji publicznej w rozumieniu art. 3 § 2 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Do zaliczenia ich do drugiej z wymienionych kategorii wymagane byłoby stwierdzenie, że „zawierają element władztwa administracyjnego”. Sądy administracyjne jako pozbawione władztwa administracyjnego, a „zawierające tylko niewiążące stanowisko” uznały np. uchwały problemowe, w których rady gmin zwracały się do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji o przyznanie Telewizji „Trwam” miejsca na cyfrowym multipleksie (IV SA/GI 387/12; III SAB/Kr 48/12; zob. też II SA/Kr 1301/06).

2. Kwestie etyki seksualnej w praktyce uchwałodawczej organów samorządu terytorialnego

Wśród różnych kwestii poruszanych przez organy samorządu terytorialnego w ramach uchwał problemowych znajdują się także zagadnienia z zakresu etyki seksualnej. Motywy podejmowania uchwał o tej tematyce można widzieć dwojako. Dla jednych tak treściowo sprofilowane uchwały świadczą o moralizatorskich inklinacjach niektórych władz samorządowych. Zdaniem innych dowodzą one troski poszczególnych rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich o pomyślność nie

tylko gospodarczą reprezentowanej wspólnoty samorządowej, ale także troski o moralność publiczną, bez poszanowania której społeczeństwu grozi dezintegracja (por. Devlin 1965).

Zamierzeniem artykułu jest przybliżenie poglądów wybranych władz samorządowych odnośnie do takich kwestii, jak gender, edukacja seksualna w szkołach, prostytutka, pornografia czy postulaty środowisk homoseksualnych. Ramy opracowania pozwalają jedynie na przedstawienie ocen i wniosków wyeksponowanych w uchwałach problemowych – w subiektywnej i autorskiej wizji radnych – bez ustosunkowania się do ich trafności. Ambicją i celem autora jest ukazanie sposobu postrzegania wybranych kwestii z zakresu etyki seksualnej przez rady gmin (rady powiatów, sejmiki wojewódzkie), a nie wartościowanie argumentacji przywołanej przez te organy.

Wśród uwzględnionych aktów stanowionych przez organy samorządu terytorialnego znajdują się też uchwały rad dzielnic Warszawy, jakkolwiek w świetle art. 5 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy dzielnica stolicy jest „tylko” jednostką pomocniczą Warszawy jako gminy. Charakter warszawskich dzielnic, zwłaszcza tryb wyboru radnych do rad dzielnic analogiczny do wyboru radnych gmin, każe traktować dzielnice bardziej na podobieństwo podstawowej jednostki samorządu terytorialnego niż na równi z sołectwem gminy (Królikowski 2012: II).

Przedmiotem analiz objęto 51 uchwał, w tym 34 uchwały rad gmin, 12 uchwał rad powiatów, 2 uchwały sejmików wojewódzkich i 3 uchwały rad dzielnic m.st. Warszawy. Najwięcej, tj. 9 aktów tego typu było autorstwa organów uchwałodawczych z terenu województwa mazowieckiego, następnie kolejno 8 z województwa małopolskiego, 7 z województwa podlaskiego, 6 z województw lubelskiego i dolnośląskiego, 4 z województwa śląskiego, 3 z województwa łódzkiego, 2 z województw podkarpackiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego, a pojedyncze rady gminy przegłosowały takie uchwały w województwach lubuskim i pomorskim. Uchwały problemowe dotyczące zagadnień etyki seksualnej podejmowały więc częściej władze samorządowe z regionów uchodzących za konserwatywne w dziedzinie moralności.

2.1. Uchwały przeciwko ideologii gender

Organy stanowiące co najmniej 34 jednostek samorządu terytorialnego podjęły uchwały problemowe, w których wyrażono dezaprobatę wobec tzw. ideologii gender (zob. Blikowska 2014). Sprzeciw wobec gender wyraziła także Rada Dzielnic Ursus m.st. Warszawy. Z kolei Rada Miejska w Lublinie zaprotestowała przeciwko edukacji seksualnej w szkołach, jakkolwiek nie posłużyła się w swym stanowisku pojęciem „gender”.

Tabela 1. Uchwały problemowe w sprawie gender i edukacji seksualnej w szkołach

Lp.	Gmina/powiat	Uchwała
1	2	3
1	Chełmiec	Uchwała nr XLI/691/2014 Rady Gminy Chełmiec z 26 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia rezolucji dotyczącej przymusowego obniżenia wieku obowiązku szkolnego do 6 lat oraz wprowadzania do coraz młodszych klas edukacji seksualnej
2	Dzierżoniów	Oświadczenie nr 8/2014 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z 29 września 2014 r. w sprawie obrony dzieci i młodzieży przed ideologią gender
3	Jasienica Rosielna	Uchwała nr XLI/334/2014 Rady Gminy Jasienica Rosielna z 24 czerwca 2014 r. sprawie promowania ideologii gender
4	Kielce	Stanowisko nr 1/2014 Rady Miasta Kielce z 8 maja 2014 r. wobec działań zmierzających do wprowadzenia w Polsce ideologii gender
5	Kraśnik	Stanowisko Rady Miasta Kraśnik z 24 kwietnia 2014 r. przeciw ideologii gender w obronie niewinności naszych dzieci
6	Lublin	Stanowisko Rady Miejskiej w Lublinie z 3 lipca 1997 r. w sprawie wprowadzenia do szkół przedmiotu „Wiedza o życiu seksualnym człowieka”
7	Lubomia	Uchwała nr XLVIII/339/2014 Rady Gminy Lubomia z 23 maja 2014 r. w sprawie zajęcia stanowiska wobec promowania ideologii gender
8	Łapy	Stanowisko Rady Miejskiej w Łapach z 24 stycznia 2014 r. w sprawie obrony dzieci przed ideologią gender
9	Milanówek	Stanowisko Rady Miasta Milanówka z 25 czerwca 2014 r. w sprawie zagrożenia, jakie niesie ze sobą ideologia gender
10	Nowe Piekuty	Stanowisko Rady Gminy Nowe Piekuty z 20 marca 2014 r. przeciwko wdrażaniu ideologii „gender”
11	Opatów	Stanowisko Rady Miejskiej w Opatowie z 24 stycznia 2014 r. w obronie prawa rodziców do wychowania dzieci
12	Opoczno	Stanowisko Rady Miejskiej w Opocznie z 29 sierpnia 2014 r. wyrażające sprzeciw wobec propozycji wdrażania programów ideologii gender do systemu edukacyjnego i wychowawczego
13	Ostrołęka	Uchwała nr 547/LVI/2014 Rady Miasta Ostrołęki z 30 stycznia 2014 r. w sprawie wystąpienia z apelem
14	Podegrodzie	Uchwała nr XLIII/459/2014 Rady Gminy Podegrodzie z 24 czerwca 2014 r. w sprawie wyrażenia negatywnego stanowiska wobec ideologii „gender”
15	Poświętne	Stanowisko Rady Gminy Poświętne z 10 kwietnia 2014 r. przeciwko wdrażaniu ideologii „gender”
16	Sokoły	Stanowisko Rady Gminy Sokoły z 25 lutego 2014 r. przeciwko wdrażaniu ideologii „gender”
17	Sulechów	Apel nr 0007.7.2014 Rady Miejskiej w Sulechowie z 17 czerwca 2014 r. w sprawie obrony dzieci i młodzieży przed ideologią gender
18	Sulejówek	Uchwała nr LVIII/411/2014 Rady Miasta Sulejówek z 29 maja 2014 r. w sprawie wystąpienia z apelem „Apel Rady Miasta Sulejówka w sprawie obrony dzieci i młodzieży przed ideologią GENDER”

1	2	3
19	Tworóg	Uchwała nr VII/64/2015 Rady Gminy Tworóg z 25 maja 2015 r. w sprawie rezolucji Rady Gminy Tworóg w sprawie obrony konstytucyjnych praw rodziny w obliczu zagrożeń wynikających z ideologii gender
20	Wolsztyn	Apel Rady Miejskiej w Wolsztynie z 29 października 2014 r. w sprawie obrony dzieci i młodzieży przed ideologią gender
21	Wysokie Mazowieckie	Uchwała nr XXXIX/191/14 Rady Miasta w Wysokiem Mazowieckiem z 26 lutego 2014 r. w sprawie wystąpienia z apelem
22	Wysokie Mazowieckie	Stanowisko Rady Gminy Wysokie Mazowieckie z 17 marca 2014 r. w sprawie wyrażenia sprzeciwu dotyczącego wprowadzania ideologii „gender”
23	Żegocina	Stanowisko Rady Gminy w Żegocinie z 31 marca 2014 r. w sprawie szerzenia ideologii gender
24	pow. biłgorajski	Stanowisko Rady Powiatu w Biłgoraju z 31 października 2013 r. w obronie Kościoła Katolickiego
25	pow. grójecki	Uchwała nr XXXVIII/234/2014 Rady Powiatu Grójeckiego z 27 lutego 2014 r. w sprawie wyrażenia stanowiska Rady Powiatu wobec zagrożenia wprowadzenia w szkołach i przedszkolach teorii „gender”
26	pow. jaworski	Stanowisko Rady Powiatu w Jaworze z 30 grudnia 2013 r. w obronie dzieci przed ideologią „gender”
27	pow. milicki	Uchwała nr XLI/242/2014 Rady Powiatu w Miliczu z 24 października 2014 w sprawie ustalenia stanowiska Rady Powiatu Milickiego w obronie dzieci przed ideologią „gender”
28	pow. opoczyński	Stanowisko Rady Powiatu Opoczyńskiego z 25 czerwca 2014 r. w sprawie zagrożeń wynikających z wdrażania ideologii gender
29	pow. piaseczyński	Rezolucja Rady Powiatu Piaseczyńskiego z 30 stycznia 2014 r. w sprawie obrony dzieci i młodzieży przed ideologią „gender”
30	pow. tatrzański	Rezolucja nr 1/14 Rady Powiatu Tatrzańskiego z 22 maja 2014 r. w sprawie obrony rodziny
31	pow. tomaszowski	Stanowisko Rady Powiatu w Tomaszowie Mazowieckim z 27 lutego 2014 r. w sprawie obrony dzieci przed ideologią gender
32	pow. wadowicki	Uchwała nr XXXV/417/14 Rady Powiatu w Wadowicach z 24 lutego 2014 r. w sprawie Stanowiska Rady Powiatu w Wadowicach, w obronie konstytucyjnych praw rodziny w obliczu zagrożeń wynikających z ideologii gender
33	pow. wodzisławski	Uchwała nr XLI/419/2014 Rady Powiatu Wodzisławskiego z 27 marca 2014 r. w sprawie zajęcia stanowiska wobec promowania ideologii gender
34	pow. wołomiński	Uchwała nr XXXIX – 460/2014 Rady Powiatu Wołomińskiego z 27 marca 2014 r. Stanowisko Rady Powiatu Wołomińskiego w sprawie obrony konstytucyjnych praw rodziny oraz promocji wartości prorodzinnych
35	pow. wysokomazowiecki	Stanowisko Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z 11 lutego 2014 r. przeciwko wdrażaniu ideologii „gender”
36	dzielnica Ursus m.st. Warszawy	Stanowisko nr 7/XXXVII/2014 Rady Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy z 5 czerwca 2014 r. w sprawie ideologii gender

Źródło: opracowanie własne.

Jako motyw podjęcia uchwał krytycznych wobec „bardzo szkodliwej, niebezpiecznej i niepożądaney” (Łapy) oraz oddziałującej na całe „życie społeczne” (Wolsztyn) ideologii gender wskazano „troskę o los polskich rodzin i przyszłość młodego pokolenia” (pow. wadowicki, pow. wołomiński, podobnie pow. grójecki, Kielce, Tworóg). W aktach tych zamiennie operuje się terminami „ideologia gender” i „genderyzm”, a propagatorów gender określono jako środowiska „nieliczne, choć dobrze zorganizowane” (pow. grójecki, pow. jaworski, pow. piaseczyński, podobnie Opatów, Tworóg), względnie też i „opłacane” (Jasienica Rosielna). Krytyką objęto również media, polityków i przedstawicieli nauki popierających gender. Tych ostatnich oskarżono o ideologizację nauki, poprzez „lekceważenie wymogów metodologii naukowej” i traktowanie za naukę tego, co jest tylko „pseudonaukową teorią” (Opatów).

W uchwałach przeciwstawiono się marginalizacji roli płci biologicznej w kształtowaniu osoby ludzkiej zastępowanej w ramach ideologii gender przekonaniem o kluczowości płci społeczno-kulturowej w rozwoju człowieka. Zakwestionowano tezę o dynamizmie płci podlegającej zmianom w okresie życia człowieka. W ocenie radnych „Błąd antropologiczny tej ideologii zakłada, że budowanie osobowej tożsamości człowieka zwłaszcza dotyczącej sfery płciowej jest procesem kulturowym. Stanowisko takie zakłada ponadto, że tożsamość płciowa człowieka ciągle się realizuje, nigdy natomiast nie jest przesądzona ostatecznie” (Opatów). Zaprotestowano przeciwko redukowaniu płci do osobistego wyboru, uznając to za sprzeczne z ustaleniami antropologii i prowadzące do „pozbawienia ludzi tożsamości płciowej” (Sokoły, Wysokie Mazowieckie).

Część rad gmin i rad powiatów nie tyle odrzuciła pojęcie płci społeczno-kulturowej (gender), co sprzeciwiła się sytuowaniu jej w opozycji do płci biologicznej czy też traktowaniu jako w pełni autonomicznej, oderwanej od anatomii i fizjologii człowieka. Podkreślono, że „Dowolność na poziomie społecznym w wyborze płci, bez oparcia o naturalne uwarunkowania biologiczne i genetyczne, zaprzecza nauce, logice i godności człowieka” (Łapy). Zwrócono uwagę, że „w dyskusjach o problemach płci nie można zupełnie abstrahować od biologii, anatomii czy znaczenia płci dla gatunku ludzkiego” (Lubomia).

Ostrość krytyki wobec genderyzmu – porównywanego do nazizmu i komunizmu – wynika z przeświadczenia radnych, iż ideologia ta zaprzecza „naturze człowieka i jego godności” (pow. jaworski, Dzierżonów, Tworóg), a poprzez kontestowanie praw biologii „prowadzi do zniewolenia człowieka oraz ideowego i faktycznego totalitaryzmu” (Łapy). Zagrożenie gender jest tym większe, iż w ich ocenie ideologia ta dąży do zmiany świadomości społecznej, postaw społecznych i po-

wszechnie podzielanego systemu wartości. Rady gmin i rady powiatów ukazały ideologię gender w opozycji do polskiej kultury, tradycji, historii i dominujących w naszym państwie norm moralnych i społecznych. Podważa ona zarówno „porządek biologiczny” (pow. tatrzański), jak i „zachodni porządek cywilizacyjny” (Ostrołęka, Sulejówek, Wysokie Mazowieckie).

Jednym z głównych powodów krytyki ideologii gender jest dostrzeżenie w niej zagrożenia dla „tradycyjnej” czy „naturalnej” rodziny i małżeństwa, przedstawianych w kategoriach „przeżytku” czy „stereotypu zakładającego przemoc mężczyzny nad kobietą” (pow. wysokomazowiecki). Destrukcja podstawowej komórki społecznej, jaką jest rodzina, wywoła także skutki ogólnospołeczne. Gender poprzez „zniszczenie jednostki i rodziny” doprowadzi „w efekcie do unicestwienia społeczeństwa” (Ostrołęka, Sulejówek, Wysokie Mazowieckie) czy jego „degradacji” (Tworóg). Ideologia ta jest zatem groźna nie tylko dla dzieci i młodzieży, rodziny, małżeństwa, ale wręcz dla „bytu narodu i prawidłowej organizacji życia społecznego” (Opatów).

Radni w uchwałach problemowych wystąpili w obronie rodziny i małżeństwa rozumianych z kolei jako „przymierze małżeńskie mężczyzny i kobiety, tworzących ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury na dobro małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa” (Łapy). W protekcji tak pojmowanej rodziny upatrują pomyślności społeczeństwa i państwa. „Zdrowa i spełniająca swe funkcje społeczne i wychowawcze rodzina to narodowy skarb. Trzeba się o niego troszczyć. Bez zdrowej rodziny nie będzie kapitału społecznego, nie ma szans na rozwój społeczny, wręcz przeciwnie, postępować będą procesy degradacji społecznej” (pow. tatrzański).

Definiowanie małżeństwa i rodziny w powyższy sposób prowadzi do wyrażonej w uchwałach krytyki legalizacji związków jednopłciowych oraz gwarantowania parom tej samej płci prawa do wychowania dzieci. Wzorem dla prawodawcy powinno być prawo naturalne, „na którym mocno osadzona jest integralna natura człowieka realizującego się w pełni, właśnie, jako mężczyzna i kobieta na zasadzie wzajemnej korelacji” (Opatów).

Ideologii gender zarzucono kształtowanie interpersonalnych relacji intymnych w oparciu o „swobodę seksualną” (Dzierżoniów, Podegrodzie, pow. jaworski). Następstwem, a jednocześnie warunkiem upowszechnienia tego typu wzorców zachowań seksualnych jest artykułowanie praw reprodukcyjnych, takich jak zwłaszcza prawa do aborcji i antykoncepcji, które stoją w opozycji do społecznych potrzeb. „W czasie kiedy nasze społeczeństwo stanęło na krawędzi katastrofy demograficznej” należy „wprowadzać zdecydowane i skuteczne działania wspie-

rające rodzinę, ułatwiającej jej proces wychowania dzieci”, a nie promować „wzorce, które istniejącą sytuację demograficzną będą pogłębiały” (Wysokie Mazowieckie). Radni w związku z tym zaapelowali o politykę sprzyjającą „dzietności rodzin” (Sulechów, Wolsztyn).

Jako grupy szczególnie zagrożone destruktywnym wpływem ideologii gender wskazano dzieci i młodzież. W uchwałach krytyce poddano przedszkolne i szkolne programy nauczania, „w których wręcz propaguje się nieskrępowaną swobodę seksualną, a o intymnych sferach życia człowieka mówi się językiem wulgarnym i budzącym głęboki sprzeciw” (pow. jaworski, Dzierżonów). Wyrażono sprzeciw wobec „treści i metod wulgaryzujących sferę miłości i uczuciowości oraz wszystko, co dotyczy małżeństwa i rodziny” w ramach procesu edukacyjnego (Łapy). Według radnych ideologia ta zmierza do „zburzenia prawidłowej formacji osobowej dzieci i młodzieży” (Opatów), poddając ich intensywnej deprawacji. Następuje to poprzez zmuszanie dzieci „począwszy od wieku przedszkolnego, do szkodliwej seksualizacji, kruszy naturalne bariery wstydu i stosowności zachowań, a przede wszystkim indoktrynuje młodych ludzi” (pow. wodzisławski). Radni zaprotestowali wobec szkolnych zajęć „promujących podejmowanie wczesnej inicjacji seksualnej, kwestionujących biologiczną oraz kulturową stabilność ról płciowych kobiet i mężczyzn, głoszących odrębność płci społecznej czy kulturowej od płci biologicznej oraz kwestionujących znaczenie rodziny czy autorytetów w rozwoju emocjonalnym, intelektualnym i duchowym dzieci” (powiat wołomiński). Obiekcje wyrażono także w stosunku do „obowiązku promowania homoseksualizmu w procesie edukacji” (pow. tatrzański). Zwrócono przy tym uwagę na długoterminowość następstw szkolnej edukacji będącej pod wpływem gender. „Skutki wdrożenia zasad ideologii gender mogą demoralizować i odcisnąć się negatywnym piętnem na ich przyszłych relacjach międzyludzkich” (Jasienica Rosielna), „przyczynić się do nieodwracalnych zmian w życiu człowieka i tworzonych przezeń wspólnot” (Tworóg).

Rady gmin i rady powiatów oponują nie tylko przeciwko założeniom ideologii gender, ale także, a może przede wszystkim, wobec swojej jej „apodyktyczności”. Implementacja w życie społeczne jej postulatów jest wymuszona, gdyż odbywa się poprzez regulacje prawne, zwłaszcza dotyczące procesu edukacyjnego i wychowawczego. Zabezpieczone państwowym przymusem przepisy inspirowane gender „okradają dzieci i młodzież z ich godności i okaleczają moralnie i psychicznie” (Dzierżonów, Ostrołęka, Sulejówek, Wysokie Mazowieckie).

Krytyce poddano w szczególności program „Równościowe przedszkole. Jak uczynić wychowanie przedszkolne wrażliwym na płęć” oraz

Rzecznika Praw Obywatelskich za jego aprobatywny stosunek do tego programu. Na poparcie obiekcji podnoszonych w stosunku do przedmiotowego programu powołano się na Stanowisko Zespołu Edukacji Elementarnej PAN, zgodnie z którym „przedstawione do opinii opracowanie jest w wielu miejscach sprzeczne z założeniami edukacji dziecka, a więc nie spełnia wymagań merytorycznych i dydaktycznych stawianych programom wychowania przedszkolnego” (Wysokie Mazowieckie).

Sceptycznie odniesiono się również do Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2015 autorstwa Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania oraz do standardów Edukacji Seksualnej Światowej Organizacji Zdrowia, które „zakładają seksualizację dzieci już przed czwartym rokiem życia (radość i przyjemność z dotykania własnego ciała, masturbacja, różne koncepcje rodziny). Seks-edukację podzielono na kilka grup wiekowych: 0–4, 4–6, 6–9, 9–12, 12–15, wiek 15 lat. W każdym wieku przewija się szacunek dla różnych norm związanych z seksualnością, zadowolenie i przyjemność z dotykania własnego ciała (masturbacja/autostymulacja) itd. Od 6 roku życia należy wdrażać różne metody antykoncepcji” (Ostrołęka, Sulejówek, Wysokie Mazowieckie).

Jako przykład alternatywy wobec genderowo sprofilowanej edukacji wskazano kampanię „Szkoła Przyjazna Rodzinie” opracowaną przez powiat wołomiński wraz z Centrum Wspierania Inicjatyw dla Życia i Rodziny.

Rady gmin i rady powiatów podkreśliły w uchwałach prawo i pierwszeństwo rodziców do kierowania wychowywaniem dzieci zgodnie z własnymi wartościami, znajdujące umocowanie w Konstytucji RP. Uwypuklono konieczność wpływu rodziców na treści programowe przekazywane ich dzieciom w szkołach oraz na realizowane w placówkach edukacyjnych programy wychowawcze. W uchwałach wyrażono sceptycyzm nie tyle dla edukacji seksualnej w szkole *per se*, co do edukacji „nieograniczonej normami moralnymi” (Dzierżoniów, Ostrołęka, Sulejówek, Wysokie Mazowieckie), edukacji seksualnej „wprowadzanej do coraz młodszych klas” (Chełmiec) i wyłączonej spod kontroli rodziców. Za próbą edukacji seksualnej najmłodszych uczniów wbrew woli samych rodziców oraz rad pedagogicznych placówek oświatowych stoją „budzące kontrowersje i społeczny opór dogmaty spod znaku ideologii gender” (Chełmiec).

W uchwałach z aprobatą odniesiono się do przeciwdziałania wszelkiej dyskryminacji, także ze względu na płeć, ale nie w sposób forsowany przez gender. Niebezpieczeństwo i zwodniczość gender wiążą się z tym, iż *prima facie* postulaty tej ideologii mają służyć dobru człowieka, a przynajmniej tak są przedstawiane. Tymczasem w rzeczywistości zwolennicy gender próbują wdrażać swoją ideologię jedynie „pod pozost-

rem”: „działania na rzecz równych szans” (pow. grójecki, pow. jaworski, Jasienica Rosielna, Nowe Piekuty), „walki o równouprawnienie kobiet i mężczyzn” (Kielce, Podegrodzie, Tworóg, Wysokie Mazowieckie, powiat wadowicki, powiat wołomiński), „pozytywnych haseł w ramach tzw. lekcji równości” (Ostrołęka), „tak zwanej edukacji równościowej” (powiat wysokomazowiecki). Inni radni charakteryzują z kolei gender jako „podejrzane koncepcje, podszywające się pod rozsądne działania na rzecz równouprawnienia” (pow. wodzisławski, Lubomia), „inicjatywy programowo niszczące człowieka pod pretekstem dbałości o równość” (Sulechów) czy „pod pretekstem dbałości o rzekomą równość płci” (Wolsztyn). Pozornie szlachetne inicjatywy „antagonizują relacje między kobietami i mężczyznami sugerując, że sposoby wyrażania się w kulturze kobiecości służą w istocie marginalizacji i uprzedmiotowieniu kobiet stanowiąc specyficzną formę przemocy [...]. Mając świadomość głębokiego szacunku dla kobiet, jaki kultura polska przedstawia mężczyznom jako społeczną normę postępowania, uznajemy poglądy antagonizujące mężczyzn i kobiety za próbę bezprecedensowej inżynierii społecznej” (Tworóg).

W ocenie radnych wdrażanie ideologii gender w publicznych „placówkach oświatowych, akademickich, instytucjach kulturalnych oraz innych oddziałujących na życie społeczne” (Wolsztyn) jest sprzeczne z Konstytucją RP. Implementacja postulatów gender kłóci się z postanowieniem ustawy zasadniczej, iż „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej” (art. 18). Indoktrynowanie dzieci ideologią gender w szkołach stoi natomiast w opozycji do konstytucyjnych norm, w myśl których „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem” (art. 48 ust. 1) oraz „Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem” (art. 53 ust. 3). Wprowadzanie haseł gender w życie społeczne rzekomo pogwałca nawet art. 39 ustawy zasadniczej, który stanowi, że „Nikt nie może być poddany eksperymentom naukowym, w tym medycznym, bez dobrowolnie wyrażonej zgody”.

W uchwałach sprzeciwiono się również uzależnianiu przyznawania środków unijnych od promowania ideologii gender, jak też wykorzystywaniu środków publicznych do propagowania tej ideologii. W aktach tych zakomunikowano ponadto dezaprobatę wobec ingerowania przez UE w zakres spraw zastrzeżonych do wewnętrznej polityki państw członkowskich.

Rady gmin i powiatów swoje uchwały przedstawiły jako głos w debacie publicznej tłumionej poprzez cenzurę. Kontestowanie legitymacji do artykułowania krytycznego stanowiska wobec gender zakwalifikowano jako naruszenie wolności słowa, a w pewnym stopniu także wolności religii.

W niektórych uchwałach rady miast i rady powiatów w swym krytycyzmie wobec gender solidaryzują się ze stanowiskiem Episkopatu Polski wyrażonym w Liście pasterskim „Zagrożenia rodziny płynące z ideologii gender” odczytanym 29 grudnia 2013 r. w kościołach w związku z Niedzielą Świętej Rodziny (Łapy, Nowe Piekuty, Sokoły, Tworóg, pow. wysokomazowiecki). Gender jest sytuowane w opozycji do wartości chrześcijańskich i chrześcijan, „katolickiej koncepcji człowieka” (Lubomia) czy „chrześcijańskiej, a zarazem głęboko ludzkiej prawdzie o małżeństwie i rodzinie” (Łapy).

Adresatem uchwał czyniono organy władzy państwowej (Prezydenta RP, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Zdrowia, kurator oświaty) i podległe im jednostki, organy samorządu terytorialnego, a także osoby pełniące funkcje publiczne (posłowie, senatorowie, samorządowcy). Szczególnie często rady gmin i rady powiatów zwracały się o „czujność” do rodziców, nauczycieli i wychowawców, a brak sprzeciwu wobec gender przez nich uznano za sprzeniewierzenie się ich powołaniu w obliczu „ideologicznych eksperymentów” (Opatów) czy „aktu agresji względem społeczeństwa polskiego” (Tworóg). W uchwałach apelowano również do mediów, pozarządowych organizacji i stowarzyszeń oraz całych lokalnych społeczności.

Teksty części uchwał są pod dużym wpływem brzmienia uchwał innych rad gmin i powiatów, niekiedy będąc ich kompilacją. Charakter ponieważ „wzorcowy” jest udziałem zwłaszcza uchwały Rady Miasta Ostrołęki, stanowiska Rady Miejskiej w Łapach czy Rady Powiatu w Jaworze.

Krytykę gender odnaleźć można również w stanowisku Rady Powiatu w Biłgoraju z dnia 31 października 2013 r. w obronie Kościoła katolickiego, w którym stwierdzono np., że „Dziennikarze mętnego nurtu próbują oszukać społeczeństwo przekazując mu ideologię gender” oraz że Kościół katolicki „Nie ulegnie też dyktaturze genderowej antykulturowej zachodniej rewolucji”.

Kwestia edukacji seksualnej w szkołach stała się przedmiotem zainteresowania samorządu terytorialnego na długo przed pojawieniem się pojęcia gender w dyskursie publicznym w Polsce. Już w 1997 r. lubelscy radni w przyjętym stanowisku uznali za nieuzasadnione wprowadzenie do szkół obowiązkowego przedmiotu „Wiedza o życiu seksualnym człowieka” i nadaniu mu „charakteru wyłącznie instruktazowego, pozbawionego całkowicie wartości wychowawczych”. W ich ocenie „Nikt nie kwestionuje potrzeby uświadamiania dzieci w sprawach dotyczących sfery seksualnej, ale nie według treści i metod przewidzianych przez

Ministerstwo Edukacji Narodowej”. Edukacja seksualna powinna zawierać się w ramach przedmiotu „Wychowanie do życia w rodzinie i społeczności”. Przekazywanie dzieciom wiedzy w kwestiach seksualnych musi uwzględniać dobro dzieci oraz być zależne od decyzji rodziców. Stanowisko rady miasta przestrzega przed koncentrowaniem uwagi w ramach edukacji seksualnej „na samym seksie i technikach jego uprawiania, co może przynieść skutki wyłącznie negatywne”. Do ujemnych następstw nieodpowiedniej edukacji seksualnej zaliczono: „przedwczesne zainteresowanie sprawami dorosłych, nadpobudliwość erotyczno-seksualną, zaburzenia psycho-seksualne, agresję i wzmożoną przestępczość, zachowania niezgodne z naturą, stresy, blokady psychiczne, nerwice, dewiacje seksualne i choroby psychiczne, zanik zdrowej wstydlivosti i poczucia godności ludzkiej, konflikty dzieci z rodzicami, wulgaryzację życia i języka, upadek autorytetu rodziców i wychowawców, nastawienie przeciwko życiu i rodzinie oraz wiele innych, nie mniej groźnych następstw”.

Za uchwałą problemową organu stanowiącego samorządu terytorialnego nie może uchodzić akt niepoddany głosowaniu rady (sejmiku) i nieprzyjęty też w drodze aklamacji, a jedynie podpisany przez część – choćby większość – radnych. Jako przykład może posłużyć oświadczenie jedenastu radnych Rady Miasta Elku „w sprawie obrony dzieci i młodzieży przed ideologią gender” przekazane przewodniczącemu rady podczas sesji w dniu 25 marca 2014 r.

Zakończone niepowodzeniem były próby przegłosowania analogicznych uchwał problemowych przez organy stanowiące kilkunastu innych jednostek samorządu terytorialnego. Ostatecznie uchwały potępiające ideologię gender nie zostały podjęte przez rady gmin (miast) w Białymstoku, Głownie, Lesznie, Lublinie, Łowiczu, Miastku, Pabianicach, Puławach, Suwałkach, radę powiatu wschowskiego oraz sejmiki województw małopolskiego i podlaskiego. Projekty stosownych uchwał nie uzyskały poparcia większości radnych w głosowaniu, zdjęto je z porządku obrad wolą całej rady lub wnioskodawcy, ewentualnie sprzeciwiono się ich włączeniu do porządku obrad.

Podjęte uchwały spotkały się z krytyczną reakcją Pełnomocniczki Rządu do Spraw Równego Traktowania (Szkutnik 2014) oraz niektórych organizacji feministycznych. Bezskuteczna była skierowana do Wojewody Małopolskiego przez radnego Rady Powiatu w Wadowicach prośba o stwierdzenie w trybie rozstrzygnięcia nadzorczego nieważności powyżej przywołanej uchwały tej rady. Wojewoda odmówił stwierdzenia nieważności przedmiotowej uchwały. Uznał, że „uchwała ma charakter stanowiska rady i nie niesie za sobą żadnych skutków prawnych,

a radni mogą przyjmować stanowiska w dowolnych sprawach” (Potępienie gender...), co jest zgodne z argumentacją zaprezentowaną w punkcie pierwszym opracowania.

2.2. Uchwały dotyczące publicznego manifestowania poglądów przez środowiska LGBT

Przedmiotem co najmniej dwóch uchwał problemowych była kwestia możliwości publicznego prezentowania, popularyzowania i propagowania swoich postulatów i idei przez przedstawicieli środowisk LGBT (z ang. *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender*).

Tabela 2. Uchwały dotyczące publicznego propagowania poglądów przez środowiska homoseksualne

Lp.	Gmina/województwo	Uchwała
1	woj. małopolskie	Apel nr 3/04 Sejmiku Województwa Małopolskiego z 26 kwietnia 2004 r. w sprawie przeciwdziałania organizacji Krakowskich Dni Kultury Lesbijsko-Gejowskiej
2	Poznań	Stanowisko nr LVIII/617/IV/18/2004 Rady Miasta Poznania z 7 grudnia 2004 r. w sprawie organizowania w Poznaniu manifestacji promujących zachowania homoseksualne

Źródło: opracowanie własne.

Sejmik Województwa Małopolskiego zaapelował do Prezydenta Miasta Krakowa oraz Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego „o zdecydowane działania mające na celu odcięcie się od” Krakowskich Dni Kultury Lesbijsko-Gejowskiej oraz cofnięcie zgody na wykorzystanie pomieszczeń miejskiej placówki kulturalnej i infrastruktury krakowskiej uczelni na potrzeby „impresz promujących homoseksualizm”, gdyż jest to „szkodliwe dla społeczności Krakowa oraz całego województwa małopolskiego”. W ocenie Sejmiku „zgoda władz miasta na jakiegokolwiek przemarsz homoseksualistów jest zezwoleniem na publiczną demoralizację”. Akt kończy się zwróceniem się do wóldarza miasta i rektora UJ „o podjęcie działań uniemożliwiających organizowanie na terenie Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa oraz samego Uniwersytetu Jagiellońskiego tej i podobnych imprez”.

Przeciwko „marszom równości” wypowiedziała się też Rada Miasta Poznania, jakkolwiek oficjalnym powodem zaapelowania do prezydenta miasta „o każdorazowe wydawanie zakazu organizowania w Poznaniu manifestacji promujących zachowania homoseksualne” były względy bezpieczeństwa, a dokładnie „poważne zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców

Poznania”. W podjętym stanowisku radni powołali się na okoliczność, iż „20 listopada 2004 r. podczas Marszu Równości w Poznaniu doszło do zamieszek pomiędzy organizatorami Marszu i jego przeciwnikami oraz interweniującą policją – kilkanaście osób zostało zatrzymanych, rzucono kamieniami, zostały zniszczone samochody: policyjny i TVP Poznań”.

2.3. Uchwały w sprawie rejestrowanych związków partnerskich osób tej samej płci

W dniu 3 grudnia 2004 r. Senat RP podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o rejestrowanych związkach między osobami tej samej płci (druk nr 3664). Projekt ustawy – budzący doktrynalne wątpliwości co do swej konstytucyjności – do końca prac Sejmu IV kadencji nie został poddany rozpoznaniu. Potencjalne zalegalizowanie instytucji związku partnerskiego dla osób homoseksualnych spotkało się z krytyką kilku rad miast.

Tabela 3. Uchwały dotyczące rejestrowanych związków partnerskich osób tej samej płci

Lp.	Gmina	Uchwała
1	Bielsko-Biała	Stanowisko Rady Miejskiej Bielska-Białej z 15 lutego 2005 r. w sprawie protestu przeciw próbom wprowadzenia do polskiego systemu prawnego regulacji zrównujących związki homoseksualne z rodziną
2	Kraków	Rezolucja nr 32/LXX/05 Rady Miasta Krakowa z 26 stycznia 2005 r. w sprawie protestu przeciw próbom wprowadzenia do polskiego systemu prawnego regulacji zrównujących związki homoseksualne z rodziną
3	Legnica	Stanowisko Rady Miejskiej Legnicy z 31 stycznia 2005 r. w sprawie projektu Ustawy o świadomym rodzicielstwie i projektu Ustawy o rejestracji związków o tej samej płci
4	Lublin	Stanowisko Rady Miasta Lublin z 20 stycznia 2005 r. „W obronie rodziny”

Źródło: opracowanie własne.

Rada Miasta Krakowa w podjętej rezolucji wyraziła protest przeciwko „próbie wprowadzenia do polskiego systemu prawnego regulacji degradujących rodzinę przez zrównanie z nią związków o nieuporządkowanej, a nawet – zdaniem przytłaczającej większości polskiego społeczeństwa – dewiacyjnej naturze”. Radni podnieśli w stosunku do Senatu zarzut naruszenia Konstytucji RP „przez przyjęcie aktu stojącego w jawnej sprzeczności z jej zapisami, biorącymi w opiekę rodzinę i małżeństwo, będące związkiem kobiety i mężczyzny”. Jednocześnie stanowisko

dezaprobaty wobec legalizacji związków partnerskich samorządowcy przedstawili jako „opinię powszechną w naszych społecznościach. Nasz głos nie jest głosem odosobnionym, przyłączamy się bowiem do tysięcy protestów, formułowanych w tej sprawie przez najrozmaitsze środowiska”. Aprobatywnie odniesiono się do zapowiedzi aktów obywatelskiego nieposłuszeństwa „setek urzędników stanu cywilnego, którzy gotowi są raczej narazić się na utratę pracy, niż być wykonawcami sprzecznego z Konstytucją i godzącego w nasz system moralno-etyczny prawa”. Rezolucja kończy się apelem do izby niższej „o jak najszybsze odrzucenie wspomnianej ustawy, będącej w swej istocie zamachem na porządek prawny Rzeczypospolitej i ład społeczny”.

Niemal identyczne treściowo stanowisko w tej sprawie podjęła również Rada Miejska Bielska-Białej. Podważanie istoty małżeństwa „rozumianego jako związek mężczyzny i kobiety” podniosła jako zarzut wobec projektowanej ustawy Rada Miasta Lublina. W stanowisku zatytułowanym „W obronie rodziny” radni uznali, że „legalizacja związków homoseksualnych” ma „destrukcyjny wymiar w sferze wychowawczej, szczególnie gdy bierzemy pod uwagę młode pokolenie”. Z kolei Rada Miejska Legnicy w przegłosowanym stanowisku krytyce poddała zarówno projekt Ustawy o rejestracji związków o tej samej płci, jak i projekt proaborcyjnej Ustawy o świadomym rodzicielstwie.

2.4. Uchwały w sprawie reglamentacji rozpowszechniania treści pornograficznych

Przedmiotem kilku uchwał problemowych stała się pornografia. Rady gmin w tej formie postulowały przeciwdziałanie dystrybucji treści obscenicznych.

Tabela 4. Uchwały dotyczące pornografii

Lp.	Gmina/jednostka pomocnicza gminy	Uchwała
1	2	3
1	Gdynia	Rezolucja Rady Miasta Gdyni z 18 grudnia 1996 r. w sprawie przeciwdziałania pornografii (MRMG nr 36/96, poz. 280)
2	Kraków	Rezolucja nr 74/LXII/96 Rady Miasta Krakowa z 6 listopada 1996 r. w sprawie filmu „Dzieciaki”
3	Lublin	Stanowisko Rady Miejskiej w Lublinie z 14 listopada 1996 r. w sprawie przeciwdziałaniu pornografii
4	Lublin	Stanowisko Rady Miejskiej w Lublinie z 13 marca 1997 r. w sprawie projektowanej nowelizacji Kodeksu karnego

1	2	3
5	Przemysł	Rezolucja nr 1/2000 Rady Miejskiej w Przemysłu z 13 kwietnia 2000 r. w sprawie weta Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do ustawy o zakazie rozpowszechniania pornografii
6	Wrocław	Stanowisko Rady Miejskiej Wrocławia z 16 stycznia 1997 r. w sprawie przestrzegania zakazu reklamowania lub rozpowszechniania pism pornograficznych
7	dzielnica Śródmieście m.st. Warszawy	Stanowisko nr 22/XVI/2008 Rady Dzielnicy Włochy m.st. Warszawy z 4 września 2008 r. w sprawie przyjęcia apelu skierowanego do placówek handlowych o powstrzymanie się od sprzedaży dzieciom do lat 16 filmów i gier komputerowych przeznaczonych dla młodzieży powyżej 16 roku życia

Źródło: opracowanie własne.

Rada Miasta Lublina w reakcji na „rozpowszechnianie na terenie miasta pism, druków, fotografii, kaset video, programów komputerowych oraz innych przedmiotów o charakterze pornograficznym” w podjętym stanowisku zwróciła się do kilku adresatów:

- „kupców lubelskich, firm kolporterskich, wypożyczalni kaset, firm komputerowych i in. o zaniechanie rozpowszechniania pornografii”;
- „Prezydenta Miasta o spowodowanie interwencji Straży Miejskiej w każdym przypadku gdy stwierdzone jest naruszenie art. 141 Kodeksu Wykroczeń”;
- „prokuratora Rejonowego dla Miasta Lublina oraz lokalnych służb Policji Państwowej o ściganie przestępstw z art. 173 Kodeksu Karnego”;
- mieszkańców Lublina o „obywatelską postawę wobec łamania praw Rzeczypospolitej” i zawiadamianie policji lub prokuratury o popełnieniu przestępstwa. Wskazane działania w ocenie Rady mają pozwolić na „zlikwidowanie ekspansji pornografii, która zagraża naszym dzieciom, narusza godność człowieka i podważa wartości rodzinne”.

Z podobnym wezwaniem o „wzmoczenie działań w celu przeciwdziałania upowszechnianiu materiałów pornograficznych” do mieszkańców miasta zwróciła się w rezolucji Rada Miasta Gdyni. Jako uzasadnienie potrzeby takich działań wskazano, że „Pornografia powoduje głębokie i trudno odwracalne spustoszenie w psychice człowieka, szczególnie młodego, znajdującego się w wieku rozwojowym, dopuszczając do zachwiania uniwersalnego systemu wartości”. Radni ostrzegli, iż „upowszechniane za pomocą pornografii wzory zachowań sprzyjają przestępczości na tle seksualnym, takim jak gwałty i przemoc seksualna, ale także każdej innej, hamując rozwój samokontroli, neutralizując poczucie winy i wstydu. Powszechność pornografii w mediach i miejscach pu-

blicznych godzi w prawa człowieka do poszanowania jego prywatności, wrażliwości i godności życia osobowego, a także prawa rodziców do wychowania swoich dzieci zgodnie z uznanym przez nich systemem wartości”. Rada Miasta zaapelowała do rodziców, nauczycieli i wychowawców oraz środków masowego przekazu o zaangażowanie się w przeciwdziałanie pornografii poprzez: „rozpowszechnianie wiedzy o jej skutkach, wychowanie dzieci i młodzieży do odpowiedzialnej miłości, dbałość o rozwój zainteresowań i ciekawe formy spędzania czasu przez dzieci i młodzież”. W rezolucji zwrócono się także do organów ścigania o egzekwowanie obowiązującego prawa.

W innej rezolucji Rada Miasta Krakowa wyraziła dezaprobatę dla wszystkich instytucji publicznych i firm prywatnych odpowiedzialnych za dystrybucję w polskich kinach filmu „Dzieciaki” w reżyserii L. Clarka. W ocenie Rady przedstawiał on „zdegenerowane i zdemoralizowane środowisko nowojorskich dzieci, dla których jedyną rozrywką i tematem rozmów jest seks, alkohol i narkotyki, co prowadzi je do moralnej i fizycznej zagłady”. Produkcja ta ubliża „godności człowieka i ze względu na swój społeczny zasięg stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju osobowości młodego człowieka, zwłaszcza, że na projekcję filmu wpuszczane są osoby niepełnoletnie”.

Przeciwko obecności treści pornograficznych w przestrzeni publicznej zaprotestowała Rada Miejska Wrocławia. W przyjętym stanowisku zwróciła się do kompetentnych organów władzy publicznej o kontrolę przestrzegania i egzekwowanie przepisów prawnych dotyczących „zakazu reklamy i rozpowszechniania pism, druków, fotografii lub innych przedmiotów mających charakter pornograficzny”. Rada zaapelowała także „do jednostek organizacyjnych zajmujących się dystrybucją prasy (lub innych form publikacji) o zaniechanie działań odbieranych jako reklama wydawnictw o treściach pornograficznych lub erotycznych”.

„Apel do wszystkich placówek handlowych oraz wypożyczalni filmów i gier o powstrzymanie się od sprzedaży lub wypożyczania dzieciom do lat 16 filmów i gier komputerowych przeznaczonych dla młodzieży powyżej 16 roku życia oraz osób dorosłych i jednocześnie przestrzeganie tzw. ogólnoeuropejskiego systemu klasyfikacji gier (PEGI)” wystosowała również Rada Dzielnicy Włochy m.st. Warszawy.

W uchwałach problemowych rady gmin odnosiły się także do inicjatyw ustawodawczych dotyczących przestępstwa rozpowszechniania pornografii. Rada Miejska w Lublinie w 1997 r. „wyraziła zaniepokojenie próbami zniesienia artykułu 173 Kodeksu Karnego zakazującego rozpowszechniania pornografii”. W jej ocenie „legalizacja rozpowszechniania pornografii stanowiłaby krok zmierzający w kierunku poniżenia godno-

ści człowieka, krok niezgodny z Konwencją genewską z dnia 12 września 1923 r.”

Sejm RP 16 grudnia 1999 r. przegłosował nowelizację Kodeksu karnego, mocą której wprowadzono całkowity zakaz rozpowszechnia treści pornograficznych (art. 202 §1 „Kto rozpowszechnia treści pornograficzne, w szczególności pisma, druki lub wizerunki podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”). Ustawę tę zawetował Prezydent Aleksander Kwaśniewski, a izbie niższej parlamentu nie udało się 11 maja 2000 r. ustawy uchwalić ponownie. Przed głosowaniem w Sejmie Rada Miejska w Przemyślu zwróciła się do posłów o odrzucenie prezydenckiego weta. W podjętej rezolucji podkreślono, że „Pornografia niszczy osobistą godność człowieka, miłość małżeńską i rodziną, uderza więc w państwo, którego fundamentem są zdrowe i silne rodziny. Pornografia która osłabia rodziny, zagraża więc życiu narodu. Przyczynia się w szczególności do demoralizacji młodzieży, co jest sprzeczne z art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

2.5. Uchwały przeciwko prostytucji

Przedmiotem co najmniej dwóch uchwał problemowych stała się prostytucja i sektor usług erotycznych.

Tabela 5. Uchwały dotyczące prostytucji

Lp.	Gmina/jednostka pomocnicza gminy	Uchwała
1	Wrocław	Uchwała nr XLIV/588/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 2 września 2005 r. w sprawie przyjęcia stanowiska o ustanowieniu roku 2006 na Dolnym Śląsku Rokiem Przeciwdziałania Prostytucji Nieletnich
2	dzielnica Śródmieście m.st. Warszawy	Stanowisko Nr 30/2014 Rady Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy z 23 stycznia 2014 r. w sprawie kształtowania właściwego wizerunku dzielnicy

Źródło: opracowanie własne.

Na problem prostytucji osób małoletnich zwrócił uwagę Sejmik Województwa Dolnośląskiego, ustanawiając rok 2006 na Dolnym Śląsku Rokiem Przeciwdziałania Prostytucji Nieletnich.

Szeroko rozumiany „biznes erotyczny” został napiętnowany przez Radę Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy. W podjętym stanowisku wyrażono sprzeciw w związku z otwarciem klubu nocnego w centrum historycznym Warszawy, w bezpośredniej bliskości miejsc kultu religij-

nego, najważniejszych urzędów państwowych oraz miejsc pamięci martyrologii narodowej. Rada zaapelowała do władz dzielnicy i miasta, „aby nie pozostawały bierne w sprawie funkcjonowania biznesu erotycznego na terenie obszarów stanowiących wizytówkę kulturalną miasta”. Obowiązkiem władz publicznych jest w „godny” i „świadomy sposób kształtować i dbać o miejską przestrzeń w taki sposób, aby była ona przyjazna mieszkańcom, szanowała uczucia religijne i estetyczne”. Radni wezwali, aby „w sprawie przybytków działających pod szyldem agencji towarzyskiej, salonu masażu, klubu GoGo nie było pobłażliwości”. Rada Dzielnicy wyraziła ponadto dezaprobatę „wobec nachalnej «promocji» prostytucji przejawiającej się m.in. w formie zaśmiecania miasta ulotkami reklamującymi usługi seksualne”, a jednocześnie potępiła „bezczyńność urzędników i funkcjonariuszy miejskich tolerujących aktualny stan rzeczy”. Radni zwrócili się też do zarządu dzielnicy „o przedsięwzięcie zdecydowanych kroków ograniczających funkcjonowanie biznesu erotycznego na terenie naszej dzielnicy”.

3. Podsumowanie

Uchwały problemowe, jakkolwiek same nie stanowią prawa – nie są częścią systemu prawnego – to jednak przynależą do porządku prawnego (por. Maroń 2010: 121–123. Będąc aktem organu władzy publicznej, chociaż niewładczym i nienormatywnym, powinny być zgodne z obowiązującym prawem, w tym także z konstytucyjną zasadą religijnej, światopoglądowej i filozoficznej bezstronności władz publicznych. Podejście do kwestii relewantnych na gruncie etyki seksualnej – takich jak model małżeństwa i rodziny, tożsamość płciowa i orientacja seksualna, edukacja seksualna, pornografia, prostytutka – naturalnie jest determinowane przyjmowanym systemem światopoglądowym. Obciążone niedopuszczalnym interpretacyjnym redukcjonizmem byłoby twierdzenie, iż każda uchwała problemowa podejmująca zagadnienie „uwikłane” aksjologicznie pogwałca art. 25 ust. 2 ustawy zasadniczej. Prawo nie było, nie jest i być nie może w całości aksjologicznie neutralne. Aksjologiczny nihilizm prawa skutkowałby społeczną anarchią.

Omówione uchwały problemowe w większości pozostają w zgodzie z aksjo-normatywnym rodzimym porządkiem prawnym. Polski prawodawca negatywnie wartościuje pornografię (art. 202 k.k., art. 141 k.w.) i prostytutkę (art. 203 k.k., art. 142 k.w.), małżeństwo definiuje jako „związek kobiety i mężczyzny”, a „ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej” obejmuje „małżeństwo, rodzinę, macierzyństwo i rodzicielstwo” (art. 18 Konstytucji RP), ponadto gwarantuje rodzicom „prawo do

wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniemii” (art. 48 ust. 1 Konstytucji RP). Preambuła ustawy zasadniczej stanowi też o „chrześcijańskim dziedzictwie Narodu”. Występowanie przez radnych w obronie poszanowania konstytucyjnych praw, wartości i dóbr należy oceniać pozytywnie jako jeden z przejawów społeczeństwa obywatelskiego i wyznacznik poziomu świadomości prawnej.

Z drugiej jednak strony postanowienia niektórych przywołanych uchwał nie w pełni korespondują z konstytucyjnym zakazem dyskryminacji kogokolwiek „w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny” (art. 32 Konstytucji RP), „prawem do ochrony prawnej życia prywatnego” (art. 47 Konstytucji RP) czy z „wolnością wyrażania swoich poglądów” (art. 54 Konstytucji RP). Zakaz publicznego komunikowania przez środowiska homoseksualne swoich postulatów czy całkowita penalizacja pornografii (zob. Maroń 2006) klóciłyby się z ustawą zasadniczą.

Niewiążący charakter uchwał problemowych skłania do zaaprobowania szerokich ram dla tej formy samorządowej ekspresji, widząc w niej platformę „instytucjonalnej” wolności słowa. Delimitacja niniejszej wolności jest jednak kwestią sporną (Moś). Rada gminy, rada powiatu czy sejmik województwa, wyrażając w ramach uchwały problemowej stanowisko w sprawach z zakresu etyki seksualnej, powinna wystrzegać się swoistego prozelityzmu. W sytuacji, gdy społeczne oceny danej kwestii, także wśród członków konkretnej wspólnoty samorządowej, są silnie zróżnicowane, wówczas właściwszym rozwiązaniem jest wystosowanie przez partykularnych radnych oświadczenia czy stanowiska, a nie podejmowania uchwały przez radę gminy (radę powiatu, sejmik województwa). Formuła „uchwały rady gminy” suponuje, iż w uchwale wyrażany jest pogląd w imieniu całej społeczności gminy. Formuła „oświadczenia radnych rady gminy” sugeruje natomiast, że artykułowane jest w nim stanowisko indywidualnych radnych, a nie rady gminy jako organu władzy publicznej. Za każdym razem radni autonomicznie muszą poczynić rozeznanie, czy aksjologicznie i światopoglądowo uwarunkowane stanowisko, które w uchwale problemowej chcą zakomunikować, jest reprezentatywne dla poglądów reprezentowanej wspólnoty samorządowej. Wybory samorządowe są czasem, gdy mieszkańcy gminy (powiatu, województwa) *ex post* do pewnego stopnia potwierdzają lub kwestionują społeczną legitymację władz samorządowych (w osobach konkretnych radnych) do wypowiedzania się w ich imieniu także w tego typu sprawach. O negatywnym wyniku wyborczym dla urzędujących radnych może współdecydować, choćby w niewielkim wymiarze, przekonanie wyborców, że przegłosowane przez nich światopoglądowo nacechowane uchwały problemowe stanowią przejaw moralizmu czy pa-

ternalizmu władzy, ewentualnie też ich konfesjonalizacji. Podobnie też odwrotnie, podzielenie przez większość mieszkańców gminy (powiatu, województwa) przesłania uchwał problemowych może być dodatkowym argumentem za udzieleniem konkretnym radnym mandatu na kolejną kadencję.

Mechanizm wyborczy jest najlepszą formą kontroli nad tytułową postacią aktywności władz samorządowych. Powyżej zaznaczono, iż *de lege lata* wojewoda jako organ nadzoru czy sąd administracyjny nie są władne do kwestionowania ważności uchwał problemowych, jako że uchwały te są symbolicznej natury, pozbawione normatywności i elementów władztwa administracyjnego. Poddanie ich treści weryfikacji w trybie adiudykacyjnym oznaczałoby uwikłanie sądownictwa administracyjnego w aksjologiczne, światopoglądowe, historyczne czy polityczne spory, czyniąc wrażenie partycypowania wymiaru sprawiedliwości w quasi-cenzurze. Wątpliwości co do trafności, zasadności czy stosowności wyrażanych w uchwałach problemowych poglądów – częściowo także tych wyeksponowanych w niektórych omawianych w opracowaniu uchwałach – nie powinny przekładać się jednak na negowanie racji bytu tytułowej instytucji.

Bibliografia

- Augustyniak M., 2012, *Organizacja i funkcjonowanie rady gminy*, Warszawa, Lex nr 156780.
- Blikowska J., 2014, *Samorzady przeciw gender*, <http://www.rp.pl/arttykul/1083824.html> (16.05.2015).
- Devlin P., 1965, *The Enforcement of Morals*, Londyn.
- Dobkowski J., 2010, *Zróżnicowanie charakteru prawnego uchwał rady gminy (uwagi de lege lata)*, „Administracja Publiczna. Studia krajowe i międzynarodowe. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Białymstoku”, nr 2, s. 57–68.
- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., DzU 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.
- Królikowski L., 2012, *Dzielnice Warszawy jednostkami samorządu terytorialnego*, „Samorządność”, nr 3, s. II.
- Maroń G., 2006, *Prawna regulacja zjawiska pornografii w kontekście konstytucyjnych wolności i praw człowieka*, „Ius et Administratio”, vol. 12, nr 4, s. 69–87.
- Maroń G., 2014a, *Uchwały okolicznościowe Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w polskim porządku prawnym*, „Przegląd Prawa Publicznego”, nr 3, s. 34–49.
- Maroń G., 2014b, *Uchwały okolicznościowe Senatu w polskim porządku prawnym*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, nr 3, s. 253–273.
- Moś S., *Działania niewładcze organu stanowiącego a zadania jednostki samorządu terytorialnego. Czy w świetle ustawy o samorządzie gminnym rada gminy może apelować i oświadczać do woli?* <http://www.kopoczynski.pl/publikacje-i-media?start=15> (16.05.2015).
- Postanowienie WSA w Gliwicach z 18 marca 2013 r. (IV SA/GI 387/12).
- Postanowienie WSA w Krakowie z 28 sierpnia 2012 r. (III SAB/Kr 48/12).
- Postanowienie WSA w Łodzi z 6 września 2005 r. (II SA/Łd 765/05).

- Postanowienie WSA w Szczecinie z 2 października 2013 r. (I SA/Sz 452/13).
- Postanowienie WSA w Warszawie z 18 czerwca 2008 r. (I SA/Wa 357/08).
- Potępienie gender zgodne z prawem*, [http://archiwum.wadowice24.pl/kultura/teatr/7663-potępienie-gender-zgodne-z-prawem](http://archiwum.wadowice24.pl/kultura/teatr/7663-potepienie-gender-zgodne-z-prawem) (16.05.2015).
- Szawc A., Szawc T., 1999, *Uchwałodawcza działalność organów samorządu terytorialnego*, Warszawa.
- Szkatnik R., 2014, *Bez równości płci nie będzie euro?*, <http://www.dziennikpolski24.pl/artukul/3443809,bez-rownosci-plci-nie-bedzieeuro,id,t.html> (16.05.2015).
- Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r., DzU 1997, nr 88, poz. 553 ze zm.
- Ustawa Kodeks wykroczeń z dnia 20 maja 1971 r., DzU 2015, poz. 1094, tekst jedn.
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., DzU 2016, poz. 446, tekst jedn.
- Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r., DzU 2016, poz. 814, tekst jedn.
- Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r., DzU 2016, poz. 486 ze zm., tekst jedn.
- Ustawa o ustroju miasta stołecznego Warszawy z dnia 15 marca 2002 r., DzU 2015, poz. 1438, tekst jedn.
- Ustawa Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi z dnia 30 sierpnia 2002 r., DzU 2016, poz. 718 ze zm., tekst jedn.
- Wyrok NSA z 17 maja 2006 r. (II OSK 287/06).
- Wyrok NSA z 28 kwietnia 2011, r. (II OSK 269/11).
- Wyrok NSA z 28 września 2010, r. (II OSK 1476/10).
- Wyrok WSA w Krakowie z 23 lutego 2007 r. (II SA/Kr 1301/06).
- Wyrok WSA w Olsztynie z 1 lipca 2014 r. (II SA/OI 608/14).
- Wyrok WSA w Poznaniu z 21 grudnia 2006 r. (I SA/Po 835/06).